

Heemkundekring

vehchele

MEDEDELINGENBLAD

Heemkundekring "Vehchele" is aangesloten bij de "Stichting Brabants Heem" en opgericht op 28 april 1981.

Secretariaat: Bouwmeesterstraat 3, 5462 CP Veghel
Mevr. Corry Lunenburg, tel. (0413) 36 71 45

Heemkamer: In "Het Raadhuis", Markt 1 te Veghel,
tel. **06-42 96 61 43** (tijdens openingsuren)

Bankrelatie: Rabobank, IBAN nr. NL52RABO0153393173
t.n.v. Heemkundekring "Vehchele"

Redactie: Henk van der Voort, Esdoornstraat 7,
5461 CH Veghel. tel. (0413) 36 36 51

2016-05

okt 2016

Inhoud:

1. Info van bestuur en werkgroepen.
2. Terugblik Open Monumenten Dagen
3. Terugblik lezing over Boerderijen van kasteel Heeswijk.
4. RABO Clubkas Campagne (attentie!!!)
5. Archeologiedag zondag 16 oktober 12.00-16.00 uur
6. Begin gemaakt met leggen attentietegels
7. 28 oktober 15.00 u Martien van Asseldonk presenteert zijn Boek "Veghel een goet ende Vet Dorp"
8. 31 oktober lezing Martien van Asseldonk over zijn boek.
9. Overleden lid
10. Nieuw lid
11. Ontvangen materiaal, documenten

1. Info van bestuur en werkgroepen

U bent weer wekelijks op donderdag van 14.00 tot 16.00 uur welkom in de heemkamer voor informatie of iets anders onder het genot van een kopje koffie.

Vrije inloop heemkamer op zondagmiddag

Na het experiment om drie maanden op zondagmiddag de heemkamer open te stellen voor bezoekers is besloten om dit komende winter een vervolg te geven. Dan worden het de volgende open zondagen. 11 en 18 december, 8, 15, 22, 29 januari, 5, 12, 19 februari en 5, 12, 19 en 26 maart. Steeds van 14.00 tot 16.00 uur.

2. Terugblik Open Monumenten Dagen op 10 en 11 september

foto henk van der voort

Met name het prachtige roosvenster hierboven, boven de ingang van de Lambertuskerk oogste veel bewondering, vooral omdat dit normaal nauwelijks en slechts ten dele zichtbaar is. Het symboliseert de Hand van God (centraal) met daaromheen de zeven christelijke deugden eromheen: Geloof, hoop, liefde, matigheid, voorzichtigheid, rechtvaardigheid en moed.

Het thema van dit jaar was "Iconen en symbolen" en Veghel had gekozen voor bezichtiging en rondleidingen in de iconische Lambertuskerk, de kerk in Eerde en het Raadhuis aan de Markt.

In de Trouwzaal was een kleine expositie ingericht met foto's en posters van een selectie uit de Lambertuskerk en de kapel van de Zusters Franciscanessen, die niet open was.

Ondanks het zeer mooie weer en andere activiteiten was de belangstelling redelijk. De bezoekers hadden veel bewondering voor de fraaie ramen, waarvan op posters de details pas goed zichtbaar werden die normaal nauwelijks te zien zijn.

3. Terugblik lezing 26 september, Rien de Visser, Boerderijen van kasteel Heeswijk

Vanuit Veghel is het maar een klein stukje naar het Aadal bij Heeswijk waar het gelijknamige kasteel ligt met daaromheen de boerderijen, de rode draad in de lezing van Rien de Visser

Kenmerkend voor die panden zijn de blauw-gele zandlopers op deuren en vensters. Oorspronkelijk waren ze groen en geel, maar de heren van het kasteel vonden blauw een meer adellijke kleur en zo geschiedde het. Wie dacht dat alle boerderijen in de buurt van het kasteel lagen heeft het mis. Kasteel Heeswijk had 1400 hectare grond in bezit en daarop stonden 77 boerderijen of huizen. Die landerijen strekten zich uit over heel Brabant tot aan Bergen op Zoom toe.

In een razend tempo vertelde Rien als nazaat van de slotbewaarder van het kasteel over zijn passie en gebruikte daarbij de nodige vaktermen. Sommige daarvan zoals: "cultuurbiotoop", "topisten" en "Aatopia" waren uit zijn creatieve brein ontsproten.

Na de pauze nam Rien ons mee langs de vaak herkenbare voorbeelden van boerderijen dicht bij het kasteel. Met mooie beelden gaf hij ons een inkijk in het wel en wee van de geschiedenis van de oude panden en hun

bewoners. Vele panden hebben in de loop der tijden schade gehad door brand. De meest recente golf van verwoesting was tijdens operatie Market Garden in 1944.

Opvallend mild was Rien voor moderne innovaties aan oude gebouwen. Er moet gewoon prettig geleefd kunnen worden en boeren moeten er een bestaan kunnen hebben, was zijn mening.

Nog wat feitjes:

*De bouwmaterialen voor het kasteel zijn grotendeels met platbodems over de Aa aangevoerd.

*Kasteel Heeswijk is het oudste openbare kunstwerk van Brabant.

*Niet alle generaties van de familie konden goed met het vermogen omgaan, daardoor waren er vaak financiële en relationele problemen.

*Kasteel Nemelaer bij Haren, de Oortse Hoeve en de hoeve op Beugt; "De Koning van Pruisen" behoorde ook tot het goed van Heeswijk. Rien stoomde onvermoeibaar door.

De circa veertig aanwezigen hadden thuis nog wel een paar uurtjes nodig om alle informatie te laten bezinken.

4. RABO Clubkas Campagne

Wanneer u naast klant ook lid bent van de Rabobank kunt u binnenkort vijf stemmen uitbrengen op een vereniging of club in Veghel.

Dat kan van 1 tot 13 november.

Wij zouden het natuurlijk fijn vinden wanneer u daarbij ook aan heemkundekring Vehchele denkt.

Meer dan twee stemmen per doel kunt u niet geven, dus u kunt met uw stemmen ook andere verenigingen nog een plezier doen. Per stem wordt uiteindelijk een bedrag uitgekeerd. Dus hoe meer stemmen hoe hoger het bedrag.

Dus stem a.u.b. ook op onze heemkundekring. Wij zijn u er zeer erkentelijk voor!

Ook **vrienden en kennissen** met een andere favoriete club **mogen twee of één stem uitbrengen op Vehchele.**

Het geld willen we inzetten voor het verder uitvoeren van het plan van de **attentietegels**. Een concreet plan waar iedereen vele jaren plezier van kan hebben en waarmee het belang van ons historisch erfgoed wordt onderstreept. (zie elders in dit blad)

5. Archeologiedag zondag 16 oktober 12.00 u-16.00 u

Op zondag 16 oktober doen wij als heemkundekring voor het eerst mee aan de nationale archeologiedagen.

Centraal daarbij staat een recente opgraving op de hoek Langsteeg- Ham tussen Veghel en Erp. Tijdens een eerder onderzoek met proefsleuven zijn daar aanwijzingen gevonden van vroeg-middeleeuwse bewoning.

Die opgraving wordt begin oktober door een professioneel bureau verder onderzocht. Wat er gevonden wordt weten we nu nog niet, maar wel dat u de vondsten daar ter plekke op zondag 16 oktober tussen 12.00 uur en 16.00 uur kunt komen bekijken.

In samenwerking met heemkundekring Erthepe en met de gemeente Veghel staat er een tent opgesteld waarin de nodige informatie over **archeologische vondsten** in Veghel en Erp te zien zal zijn.

Verder is er een oefening om **scherven te determineren** (ook leuk voor kinderen) en kunt u uw eigen bodemvondsten van thuis laten beoordelen.

Kinderen mogen ook met een **metaaldetector** naar metalen in de bodem speuren en we zullen er voor zorgen dat ze niet voor niets op zoek gaan...

Vanuit de locatie op het Ham start er op vier momenten een **fiets-tocht onder begeleiding** van André Veldhausz of Bernard Vissers.

De fietsroute gaat langs eerdere opgravingen en bijzondere vindplaatsen tussen Veghel en Erp en duurt ongeveer een uur. De eerste fietstocht begint om 12.30 u (B. Vissers), dan om 13.15 u (A. Veldhausz), de derde

om 14.00 u (B. Vissers) en de laatste begint (met André) om 14.45 u. Om 16.00 bent u dan weer terug.

Het is ook mogelijk om de route met een kaartje en beknopte informatie **individueel** te fietsen, maar dan mist u wel de nodige uitleg.

Op de locatie is naast veel informatie over archeologie ook gratis **koffie en thee** te verkrijgen en biedt de gemeente voorlichting over de mooie woonomgeving in Veghels Buiten.

6. Begin gemaakt met leggen attentietegels

Op vrijdag 30 oktober is voor de deur van restaurant Vlas en Graan de eerste attentietegel geplaatst.

Het is de eerste van een serie van 20 tegels die de heemkundekring heeft laten maken. Binnenkort zullen ze in het plaveisel van de Veghelse trottoirs te zien zijn. Het leggen van de laatste steen, voor het oude raadhuis, zal een officieel tintje krijgen.

Op elke tegel staat een historische foto van de omgeving. De korte tekst onder de foto geeft uitleg over de vaak vergeten bijzonderheden van de locatie. In de toekomst wordt het mogelijk om bij elke tegel digitaal extra informatie op te roepen.

De tegels vormen een route door het oude Veghel. Via de Markt, Hoofdstraat, Hezelaar, Stationsstraat, Gasthuisstraat gaat het naar de Hoogstraat en dan naar het gebied rondom de oude haven.

Het is de bedoeling om te zijner tijd een paneel in het centrum te plaatsten met daarop overzichtelijk de route van alle attentietegels en een korte beschrijving.

Deze door Steven Woudstra ontworpen tegels zijn mede mogelijk gemaakt door de gemeente Veghel, het Prins Bernhardfonds en particulieren.

We hebben in Veghel nog veel meer interessante plekken waar we een attentietegel neer zouden willen leggen. We hebben er al 15 in voorbereiding maar om het uit te voeren moeten we eerst de nodige financiën bij elkaar zien te krijgen. Als U suggesties heeft zijn die van harte welkom.

Deze liggen nog te wachten op de gemeentewerf

7. Boek over het ontstaan van Veghel.

Ruim dertig jaar heeft Martien van Asseldonk, geboren te Zijtaart 1954, vrijwel al zijn vrije uren in een diepgravend onderzoek naar de historie van Veghel gestoken.

Winkelprijs 27,50. Introductieprijs 22,50

Zijn werkwijze heeft een wetenschappelijk karakter. Op basis van een proefschrift over het dorpsbestuur vanaf de late Middeleeuwen in de Meierij wist hij een aantal jaren geleden al te promoveren.

Nu de gemeente Veghel na vele eeuwen ophoudt te bestaan en straks verder gaat als Meierijstad, is dat voor Martien een goede reden om veel van zijn ontdekkingen vast te leggen in een mooi boekwerk over het **ontstaan van Veghel**.

Als heemkundekring zijn wij erg blij dat Martien, ook lid van onze vereniging, al dit onderzoek heeft gedaan.

Het is uniek voor oost Brabant dat er zoveel gegevens over een dorp naar boven zijn gehaald. Daarom hebben we de uitgave van zijn boek van harte ondersteund.

Ontstaan van het cultuurlandschap in Veghel en zijn bewoners

In dit boek wordt de geschiedenis van het landschap gereconstrueerd vanaf de komst van eerste bewoners rond 575 tot het jaar 1810. Er wordt gekeken hoe het landschap zich ontwikkeld heeft en hoe de mensen er door de eeuwen heen geleefd hebben.

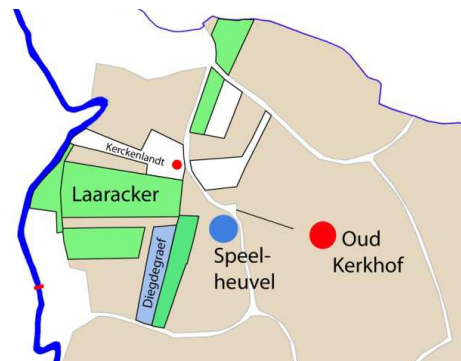

Het boek beschrijft de geschiedenis van een groot aantal huizen en landgoederen in Veghel, waaronder kasteel Frisselstein. Verder passeren kerken, kapellen en kerkhoven de revue met tal van nieuwe wetenswaardigheden.

Het boek legt uit wanneer de armenzorg en het onderwijs in Veghel van start ging en wanneer de eerste school gebouwd werd. We leren over de gezondheidszorg en de ontwikkeling van het dorpsbestuur.

Aan de hand van gebouwen en landschappelijke elementen zoals de wegen en bruggen over de Aa, worden ook de verhalen over de inwoners verteld. Via informatie over het oude schoolgebouw dat op de huidige Markt stond, krijgen we inzicht in de ontwikkelingen van het onderwijs in Veghel. De kerk is een opstapje om het geloof en aspecten van de volkscultuur toe te lichten. Als we het raadhuis binnestappen, leren we over het dorpsbestuur en zo meer.

De tekst wordt verduidelijkt met vele kaarten en afbeeldingen. In afzonderlijke kadertjes worden korte verhalen verteld.

Een andere belangrijke bevinding is dat door de eeuwen heen de hoeveelheid privégrond per boerderij geleidelijk afnam. Daarnaast heeft Martien onderzoek gedaan naar de opkomst van de kinderarbeid in de jaren na 1700, de gestage terugloop van het aantal paarden in de zeventiende en achttiende eeuw en de opkomst

van het gebruik van trekossen na rond 1760, om maar enkele voorbeelden te noemen.

Dit alles maakt het boek veel meer dan een 'dorpsgeschiedenis', het is een werk van regionaal belang.

En nu is het eindelijk zo ver!

Met behulp van sponsors en een uitgever is een mooi standaardwerk van de Veghelse geschiedenis gerealiseerd

De resultaten van al het onderzoek zijn op een prettige manier vormgegeven in een prachtig boek van 336 pagina's.

Het boek kreeg als titel mee:

Veghel een goet ende vet Dorp.

Het boek van Martien zal op vrijdag 28 oktober om 15.00 officieel gepresenteerd worden in de oude raadzaal aan de Markt. U als lid bent daarbij van harte welkom!

Na het officiële gedeelte is het boek ter plaatse te koop. De winkelprijs zal 27,50 worden, maar voor de leden is er een introductieprijs van 22,50 afgesproken.

8. Lezing Martien van Asseldonk over zijn boek

Op maandag 31 oktober om 19.30 uur verzorgt Martien een lezing over de inhoud van zijn boek. Voor leden is deze lezing natuurlijk gratis. Ook dan zal het boek te koop zijn tegen de introductieprijs.

Met de feestdagen van december in zicht is het een mooie suggestie voor een uniek Veghels cadeau.

9. Overleden lid

*Op 17 september 2016 overleed ons lid Mien v.d. Elzen.
Wij wensen de nabestaanden veel sterkte. Moge zij rusten in vrede.*

10. Nieuwe lid:

Afgelopen tijd hebben we het volgende nieuwe lid ingeschreven:

Patricia Vervoort, Geraniumstraat 10, Veghel

Wij heten haar hartelijk welkom binnen onze vereniging.

11. Ontvangen materiaal, documentatie

In de afgelopen periode ontvingen wij:

Van **dhr. Weijers** een pentekening van het ziekenhuis uit de serie van de RABO-bank in 1976.

Van **dhr. Twan van Duijnhoven** een groot aantal oude Veghelse bidprentjes, inclusief scans!

Van **dhr. Leo v.d. Heijden** een aantal boeken, waaronder:
Ach Lieve Tijd, 800 jaar Meierij en de Meierijenaars (19 losse uitgaven in band), Atlas van de Nederlandse kastelen, Zo de dingen gingen (Cor Swaneneberg), Skôn Pertretten (Nol van Roessel), Oude Brabants Dorpsleven (Bernard van Dam), Corridor naar het verleden (Frans Govers) en Veghel en het Brabantse Volksleven.

Van **mevr. van Weegen** mochten wij belangrijke foto's scannen uit privé-albums. Verder ontvingen we een aantal boeken.

Dhr. Harry Pittens heeft voor ons de oude film van Veghel 1958 fors opgeknapt en van muziek en tussentitels voorzien.

Van **Skylinertv** ontvingen we het Programma van de Tweede Veghelse Revue "*Wie ha dè gedaacht*" uit 1949.

Van de **Heemkundekringen** uit Den Dungen en Son en Breugel en van **mevr. van Berlo** uit Erp kregen we een aantal Veghelse bidprentjes.

Van **dhr. Fr. van der Weijden** o.a. het Feestprogramma t.g.v. van het 25-jarig jubileum van Kerkelijke Harmonie "De Eendracht" in 1948 en het gedenkboekje "In een ommezien" bij het 75-jarig bestaan van de Pedagogische Akademie te Veghel.

Van **mevr. D. v. Stiphout-Vissers** ontvingen we een groot aantal prentjes van religieuzen (priesterwijding, jubilea). Verder mochten we een aantal foto's scannen van zelatricenbijeenkomsten.

Van **mevr. den Das** ontvingen we een aantal boeken

Van **mevr. Adema uit Rozendaal** mochten we een ets van kasteel Frisselstein in ontvangst nemen.

Van **mevr. Keijzer** ontvingen we onder meer het Platelen Wandbord met alle symbolen in de ambtsketen van Veghel, incl. bijbehorende "Verklaring".

Burgemeester Keijzer heeft deze ontvangen bij zijn afscheid in 1998. Verder een drietal platelen potten met de samenstelling gemeenteraad en periode. Een metalen stempel met het oude wapen van Veghel. De onderscheiding van de "Eerste Veghelse *Markante Kei- Burger*" uit 1996. Ook mochten we een groot aantal "historische" foto's scannen uit privé albums.

~~~~~  
~~~~~  
Dit mededelingenblad is ook te downloaden vanaf www.vehchele.nl